

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

2020/2017(INI)

16.7.2020

STANOVISKO

Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

pre Výbor pre kultúru a vzdelávanie

k umelej inteligencii vo vzdelávaní, v kultúre a audiovizuálnom sektore
(2020/2017(INI))

Spravodajca výboru požiadaneho o stanovisko (*): Ondřej Kovařík

(*): Pridružený výbor – článok 57 rokovacieho poriadku

PA_NonLeg

NÁVRHY

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci vyzýva Výbor pre kultúru a vzdelávanie, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto návrhy:

1. zdôrazňuje, že pri využívaní umelej inteligencie v odvetví vzdelávania a kultúry a v audiovizuálnom odvetví sa musia plne rešpektovať základné práva, slobody a hodnoty vrátane súkromia, ochrany osobných údajov, nediskriminácie a slobody prejavu a práva na informácie, ktoré sú zakotvené v zmluvách EÚ a v Charte základných práv Európskej únie; víta v tejto súvislosti bielu knihu Komisie o umelej inteligencii a Komisiu vyzýva, aby zahrnula odvetvie vzdelávania, a to s výlučným zameraním na oblasti predstavujúce významné riziká, do budúceho regulačného rámca pre vysoko rizikové aplikácie umelej inteligencie;
2. pripomína, že umelá inteligencia môže viesť k neobjektívnosti, a teda aj k rôznym formám diskriminácie, ako je diskriminácia z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie; v tejto súvislosti pripomína, že musia byť zabezpečené práva všetkých osôb a že iniciatívy v oblasti umelej inteligencie nesmú byť žiadnym spôsobom diskriminačné;
3. zdôrazňuje, že takáto neobjektívnosť a diskriminácia môžu vyplynúť z už vopred zaujatých súborov dát, ktoré odrážajú existujúcu diskrimináciu v spoločnosti; zdôrazňuje, že umelá inteligencia sa musí vyvarovať predsudkom, ktoré vedú k zakázanej diskriminácii, a nesmie reprodukovat' diskriminačné procesy; zdôrazňuje potrebu zohľadniť tieto riziká pri navrhovaní technológií umelej inteligencie, ako aj význam spolupráce s poskytovateľmi technológií umelej inteligencie s cieľom riešiť pretrvávajúce nedostatky, ktoré podporujú diskrimináciu, a odporúča, aby tímy návrhárov a vývojárov umelej inteligencie odrážali rôznorodosť spoločnosti;
4. poznamenáva, že využívanie umelej inteligencie vo vzdelávaní prináša širokú škálu možností a príležitostí, napríklad pokiaľ ide o uľahčenie prístupu k informáciám, zlepšenie výskumných metód alebo pochopenie toho, ako sa žiaci učia, a poskytovanie personalizovaného vzdelávania, pričom z nej zároveň plynú riziká týkajúce sa rovnakého prístupu k vzdelávaniu a učeniu u stále mladších vekových skupín a zraniteľných a v minulosti znevýhodnených skupín; požaduje dostatočnú infraštruktúru spoločného využívania údajov medzi aplikáciami umelej inteligencie a verejnými výskumnými subjektmi; poukazuje na to, že rovnosť a začlenenie sú základné hodnoty, ktoré by sa mali náležite zohľadniť pri navrhovaní politik týkajúcich sa umelej inteligencie vo vzdelávaní; vyzýva na nediskriminačné využívanie umelej inteligencie v oblasti vzdelávania; pripomína riziká a diskrimináciu, ktoré môžu vyplynúť z nedávno vyvinutých nástrojov umelej inteligencie používaných pri prijímaní do škôl, a žiada o ich čo najskoršiu nápravu; zdôrazňuje potrebu riadneho posúdenia nástrojov umelej inteligencie používaných v odvetví vzdelávania s cieľom určiť ich vplyv na práva detí;
5. uznáva, že využívanie digitálnych technológií a technológií umelej inteligencie môže pomôcť vytvoriť čoraz účinnejšie vzdelávacie nástroje a viesť k inkluzívnejšej spoločnosti, a to prostredníctvom boja proti tradičným formám diskriminácie vrátane

nedostatočného prístupu k službám, poskytovania vzdelávania znevýhodneným komunitám, osobám so zdravotným postihnutím v súlade s aktom EÚ o prístupnosti a iným kategóriám európskych občanov bez riadneho prístupu k vzdelávaniu a zabezpečenia prístupu k primeraným vzdelávacím možnostiam;

6. zdôrazňuje, že prínosy umelej inteligencie by mali využívať všetky skupiny spoločnosti a nemalo by sa zabudnúť na nikoho; zdôrazňuje, že by sa mali v plnej miere zohľadniť osobitné potreby najzraniteľnejších skupín, ako sú deti, osoby so zdravotným postihnutím, starší ľudia a iné skupiny, ktorým hrozí vylúčenie; vyjadruje znepokojenie nad obmedzenou dostupnosťou internetu v niektorých regiónoch po celej EÚ a vyzýva Komisiu a členské štáty, aby neustále vyvíjali úsilie o zlepšenie telekomunikačných infraštruktúr;
7. uznáva potenciál umelej inteligencie v odvetví kultúry, pokiaľ ide o hudobnú a výtvarnú tvorbu a iné kultúrne prejavy; zdôrazňuje, že sloboda prejavu je dôležitou slobodou a hodnotou a že pluralitné kultúrne prostredie má pre spoločnosť veľký význam; vyzýva Komisiu, aby tieto hodnoty zohľadnila pri vypracúvaní návrhov týkajúcich sa umelej inteligencie;
8. víta plán Komisie aktualizovať akčný plán digitálneho vzdelávania, aby sa stal ambicióznejším a integrovanejším a vzdelávacie systémy sa tak prispôbili digitálnemu veku, predovšetkým vďaka lepšiemu využívaniu údajov a technológií založených na umelej inteligencii; vyzýva všetky zainteresované strany, či už verejné alebo súkromné, aby úzko spolupracovali pri vykonávaní týchto vzdelávacích reforiem;
9. zdôrazňuje potrebu zabezpečiť všeobecnejšiu informovanosť verejnosti o umelej inteligencii na všetkých úrovniach ako kľúčový prvok, ktorý verejnosti umožní prijímať informované rozhodnutia a pomôže posilniť odolnosť našich spoločností; zdôrazňuje, že to musí zahŕňať aj informovanosť verejnosti o rizikách súvisiacich s umelou inteligenciou, pokiaľ ide o ochranu súkromia a predsudky; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby uvedené aspekty zahrnuli do vzdelávacích programov a programov na podporu umenia;
10. zdôrazňuje naliehavú potrebu vzdelávať verejnosť na všetkých úrovniach o využívaní umelej inteligencie a vybaviť všetkých európskych občanov vrátane zraniteľných skupín základnými digitálnymi zručnosťami, ktoré im umožnia rovnaké sociálne a hospodárske príležitosti, ako aj potrebu zabezpečiť kvalitné programy IKT vo vzdelávacích systémoch na všetkých úrovniach; žiada, aby sa nepodceňovali rodové rozdiely v digitálnej oblasti a aby sa prijali opatrenia na ich vyrovnanie; víta nadchádzajúcu aktualizáciu programu v oblasti zručností, ktorá má umožniť, aby mali z digitálnej transformácie EÚ prospech všetci občania; zdôrazňuje význam odbornej prípravy učiteľov a pedagógov v oblasti využívania umelej inteligencie, najmä tých, ktorí pracujú s maloletými žiakmi; konštatuje, že v digitálnom a technologickom odvetví stále existuje značný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily; zdôrazňuje, že je dôležité tento sektor diverzifikovať a podporiť študentov, najmä ženy a dievčatá, aby sa popri kurzoch súvisiacich s ich kariérnymi ambíciami prihlasovali aj na kurzy v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM), najmä čo sa týka robotiky a predmetov súvisiacich s umelou inteligenciou; požaduje viac finančných a vedeckých zdrojov s cieľom motivovať kvalifikovaných ľudí, aby zostali v EÚ, a prilákať ľudí so

zručnosťami zo zahraničia; ďalej konštatuje, že existuje veľký počet startupov, ktoré pracujú s umelou inteligenciou a vyvíjajú technológie umelej inteligencie; zdôrazňuje, že malé a stredné podniky (MSP) si budú vyžadovať dodatočnú podporu a odbornú prípravu v oblasti umelej inteligencie, aby dosiahli súlad s právnymi predpismi v digitálnej oblasti a v oblasti umelej inteligencie;

11. pripomína, že umelá inteligencia môže mať osobitný vplyv na ochranu údajov a súkromie; zdôrazňuje zásady stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 (všeobecné nariadenie o ochrane údajov)¹ ako záväzné zásady pre zavádzanie umelej inteligencie; pripomína, že všetky aplikácie umelej inteligencie musia v plnej miere dodržiavať právne predpisy Únie v oblasti ochrany údajov, konkrétne všeobecné nariadenie o ochrane údajov a smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách)² (v súčasnosti sa reviduje);
12. pripomína, že deti predstavujú zraniteľnú skupinu obyvateľstva, ktorá si zasluhuje osobitnú pozornosť a ochranu; pripomína, že automatizované rozhodnutia o fyzických osobách založené na profilovaní, ktoré majú právny alebo podobný účinok, musia byť prísne obmedzené a vždy vyžadujú právo na ľudský zásah a vysvetliteľnosť podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov; zdôrazňuje, že by sa to malo prísne dodržiavať, a to najmä vo vzdelávacom systéme, kde sa prijímajú rozhodnutia o budúcich možnostiach a príležitostiach; konštatuje, že v niektorých členských štátoch má v odvetví vzdelávacích technológií dominantné postavenie niekoľko súkromných spoločností, a domnieva sa, že táto situácia by sa mala preskúmať v kontexte pravidiel EÚ v oblasti hospodárskej súťaže; dôrazne pripomína, že všeobecné nariadenie o ochrane údajov stanovuje prísnu ochranu údajov maloletých a že údaje o deťoch sa môžu spracúvať len vtedy, ak sú úplne anonymizované alebo ak nositeľ rodičovských práv a povinností vo vzťahu k dieťaťu poskytol súhlas s ich spracovaním alebo naň udelil povolenie; požaduje preto silnejšiu ochranu a záruky v oblasti vzdelávania v prípadoch, keď ide o údaje týkajúce sa detí; žiada, aby sa deťom a ich rodičom poskytovali jasné informácie o možnom využití a spracovaní údajov týkajúcich sa detí, a to aj prostredníctvom osvetových a informačných kampaní;
13. zdôrazňuje osobitné riziká spojené s používaním aplikácií umelej inteligencie v oblasti automatizovaného rozpoznávania, ktoré sa v súčasnosti rýchlo rozvíjajú; pripomína, že deti sú obzvlášť citlivou skupinou verejnosti; odporúča, aby Komisia a členské štáty zakázali automatizovanú biometrickú identifikáciu, napríklad rozpoznávanie tváre na vzdelávacie a kultúrne účely, vo vzdelávacích a kultúrnych priestoroch, pokiaľ to právne predpisy nepovoľujú;
14. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zaviedli povinnosť transparentnosti a vysvetliteľnosti automatizovaných individuálnych rozhodnutí založených na umelej inteligencii, ktoré sa prijímajú v rámci výsad vyplývajúcich z verejných právomocí, a

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (Ú. v. EÚ L 119, 4.5.2016, s. 1).

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2002/58/ES z 12. júla 2002, týkajúca sa spracovávaní osobných údajov a ochrany súkromia v sektore elektronických komunikácií (smernica o súkromí a elektronických komunikáciách) (Ú. v. ES L 201, 31.7.2002, s. 37).

aby na presadzovanie týchto povinností uplatňovali sankcie; požaduje zavedenie systémov, v rámci ktorých sa na overovanie a zásah štandardne využíva človek, ako aj riadny proces vrátane práva na odvolanie a prístup k opravným prostriedkom; pripomína, že automatizované rozhodnutia o fyzických osobách založené na profilovaní, ktoré majú právny alebo podobný účinok, musia byť prísne obmedzené a vždy vyžadujú právo na ľudský zásah a vysvetliteľnosť podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov;

15. žiada, aby sa pravidelne vykonávali nezávislé audity s cieľom preskúmať, či sú aplikácie umelej inteligencie a súvisiaci systém brzd a protiváh v súlade s vytýčenými kritériami, a aby tieto audity prebiehali pod dohľadom nezávislých a kompetentných orgánov dohľadu; požaduje osobitné záťažové testy na podporu dodržiavania predpisov a ich presadzovanie;
16. poukazuje na to, že umelá inteligencia môže zohrávať veľkú úlohu v rýchлом šírení dezinformácií; vyzýva preto Komisiu, aby posúdila riziká spojené s možným využívaním umelej inteligencie na šírenie dezinformácií v digitálnom prostredí a aby navrhla odporúčania týkajúce sa okrem iného krokov na boj proti všetkým formám ohrozenia slobodných a spravodlivých volieb a demokracie využívajúcim umelú inteligenciu; pripomína, že technológia deepfake sa môže použiť aj na manipulovanie volieb, šírenie dezinformácií a iné nežiaduce konania; ďalej konštatuje, že pohltenie používateľa virtuálnym svetom (tzv. imerzia), ktoré technológie umelej inteligencie umožňujú, môžu využívať aj subjekty s nekalými úmyslami; žiada Komisiu, aby v tejto súvislosti navrhla odporúčania vrátane prípadných obmedzení, s cieľom zabezpečiť primeranú ochranu proti používaniu týchto technológií na nelegálne účely; požaduje tiež, aby sa posúdilo, ako by sa umelá inteligencia mohla použiť na pomoc pri boji proti dezinformáciám; vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, aby budúci regulačný rámec nevedol k cenzúre legálneho individuálneho obsahu nahratého používateľmi; pripomína, že viac ako kedykoľvek predtým je potrebné kritické myslenie a schopnosť pohybovať sa v online prostredí so zručnosťami a sebadôverou;
17. konštatuje, že umelá inteligencia sa často používa v algoritmoch automatizovaného rozhodovania na šírenie obsahu a určovania poradia, v akom sa obsah zobrazuje používateľom; zdôrazňuje, že tieto algoritmy sú pre používateľov „čiernou skrinkou“; vyzýva Komisiu, aby preskúmala možnosti optimalizácie algoritmov moderovania obsahu s cieľom zapojiť do tohto procesu aj ich používateľov; zároveň Komisiu vyzýva, aby navrhla odporúčania s cieľom zvýšiť kontrolu používateľov nad obsahom, ktorý sa im zobrazuje, a žiadala aplikácie umelej inteligencie a internetové platformy, aby používateľom umožnili rozhodnúť sa, že chcú mať obsah zobrazený v neutrálnom poradí, s cieľom poskytnúť im väčšiu kontrolu nad spôsobom, akým sa ich obsah zoradí, vrátane možnosti zoradenia obsahu spôsobom, ktorý nezodpovedá ich obvyklému spôsobu, a možnosti neuplatňovania žiadneho spravovania obsahu;
18. poukazuje na potenciálny negatívny vplyv personalizovanej reklamy, najmä mikrocílenej a behaviorálnej reklamy, a hodnotenia jednotlivcov, najmä maloletých osôb, pretože bez ich súhlasu zasahuje do ich súkromného života, čo vzbudzuje otázky v súvislosti so zhromažďovaním a využívaním údajov používaných na personalizovanie reklamy a ponuky produktov alebo služieb či stanovovanie cien; vyzýva preto Komisiu, aby zaviedla prísne obmedzenia cieľenej reklamy založenej na zhromažďovaní

osobných údajov, počnúc zavedením zákazu behaviorálnej reklamy medzi platformami, a to bez toho, aby to malo škodlivý vplyv na MSP; pripomína, že smernica o súkromí a elektronických komunikáciách v súčasnosti umožňuje ciele reklamu len na základe predchádzajúceho súhlasu, v opačnom prípade sa považuje za nezákonnú; vyzýva Komisiu, aby zakázala používanie diskriminačných postupov pri poskytovaní služieb alebo produktov;

19. zdôrazňuje, že čo je nezákonné offline, je nezákonné aj online; poznamenáva, že nástroje umelej inteligencie majú potenciál bojovať proti nezákonnému obsahu online a na tento účel sa aj využívajú, ale pred prijatím aktu o digitálnych službách, ktoré sa očakáva koncom tohto roka, dôrazne pripomína, že takéto nástroje musia vždy rešpektovať základné práva, najmä slobodu prejavu a právo na informácie, a nemali by viesť k všeobecnej povinnosti monitorovania internetu ani k odstraňovaniu legálneho obsahu šíreného na vzdelávacie, žurnalistické, umelecké alebo výskumné účely; zdôrazňuje, že algoritmy by sa mali používať len ako mechanizmus označovania pri moderovaní obsahu, ktorý podlieha ľudskému zásahu, keďže umelá inteligencia nie je schopná spoľahlivo rozlišovať medzi zákonným, nezákonným a škodlivým obsahom; konštatuje, že podmienky by mali vždy zahŕňať komunitné usmernenia, ako aj odvolací postup;
20. berie na vedomie prínosy a riziká umelej inteligencie z hľadiska kybernetickej bezpečnosti a jej potenciál v boji proti počítačovej kriminalite a zdôrazňuje, že je potrebné, aby riešenia v oblasti umelej inteligencie boli odolné voči kybernetickým útokom a zároveň rešpektovali základné práva EÚ, najmä ochranu osobných údajov a súkromia; zdôrazňuje, že je dôležité monitorovať bezpečné používanie umelej inteligencie a že je potrebná úzka spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom s cieľom bojovať proti zraniteľným miestam používateľov a nebezpečenstvu, ktoré v tejto súvislosti vzniká; vyzýva Komisiu, aby posúdila potrebu lepšej prevencie v oblasti kybernetickej bezpečnosti a opatrenia na zmiernenie súvisiacich rizík;
21. zdôrazňuje, že digitálna infraštruktúra novej generácie a internetové pokrytie majú strategický význam, keďže umožňujú, aby sa európskym občanom poskytovalo vzdelávanie založené na umelej inteligencii; so zreteľom na krízu spôsobenú ochorením COVID-19 vyzýva Komisiu, aby vypracovala stratégiu pre európsku sieť 5G, ktorá zabezpečí strategickú odolnosť Európy a nebude závislá od technológií štátov, ktoré nevyznávajú naše hodnoty;
22. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby podporovali využívanie umelej inteligencie v oblasti digitalizovaného kultúrneho dedičstva.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

Dátum prijatia	16.7.2020
Výsledok záverečného hlasovania	+: 59 -: 7 0: 1
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Magdalena Adamowicz, Konstantinos Arvanitis, Katarina Barley, Pietro Bartolo, Nicolas Bay, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareş Bogdan, Saskia Bricmont, Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Damien Carême, Caterina Chinnici, Clare Daly, Marcel de Graaff, Lena Düpont, Laura Ferrara, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Sylvie Guillaume, Andrzej Halicki, Balázs Hidvéghi, Evin Incir, Sophia in 't Veld, Patryk Jaki, Lívía Járóka, Fabienne Keller, Peter Kofod, Moritz Körner, Juan Fernando López Aguilar, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Javier Moreno Sánchez, Maite Pagazaurtundúa, Nicola Procaccini, Emil Radev, Paulo Rangel, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Ralf Seekatz, Michal Šimečka, Martin Sonneborn, Sylwia Spurek, Tineke Strik, Ramona Strugariu, Annalisa Tardino, Tomas Tobé, Milan Uhrík, Tom Vandendriessche, Bettina Vollath, Jadwiga Wiśniewska, Elena Yoncheva, Javier Zarzalejos
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Abir Al-Sahlani, Bartosz Arłukowicz, Malin Björk, Delara Burkhardt, Gwendoline Delbos-Corfield, Nathalie Loiseau, Erik Marquardt, Sira Rego, Domènec Ruiz Devesa, Paul Tang, Hilde Vautmans, Tomáš Zdechovský
Náhradníci (čl. 209 ods. 7) prítomní na záverečnom hlasovaní	Sven Mikser

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VO VÝBORE POŽIADANOM O STANOVISKO

59	+
PPE	Magdalena Adamowicz, Bartosz Arłukowicz, Vladimír Bilčík, Vasile Blaga, Ioan-Rareș Bogdan, Lena Dūpont, Andrzej Halicki, Balázs Hidvéghi, Livia Járóka, Nuno Melo, Roberta Metsola, Nadine Morano, Emil Radev, Paulo Rangel, Ralf Seekatz, Tomas Tobé, Tomáš Zdechovský
S&D	Katarina Barley, Pietro Bartolo, Delara Burkhardt, Caterina Chinnici, Sylvie Guillaume, Evin Incir, Juan Fernando López Aguilar, Sven Mikser, Javier Moreno Sánchez, Domènec Ruiz Devesa, Sylwia Spurek, Paul Tang, Bettina Vollath, Elena Yoncheva
Renew	Abir Al-Sahlani, Sophia in 't Veld Fabienne Keller, Moritz Körner, Nathalie Loiseau, Maite Pagazaurtundúa, Michal Šimečka, Ramona Strugariu, Hilde Vautmans
Verts/ALE	Saskia Bricmont, Damien Carême, Gwendoline Delbos-Corfield, Erik Marquardt, Terry Reintke, Diana Riba i Giner, Tineke Strik
ECR	Joachim Stanisław Brudziński, Jorge Buxadé Villalba, Patryk Jaki, Nicola Procaccini, Jadwiga Wiśniewska
GUE/NGL	Konstantinos Arvanitis, Malin Björk, Clare Daly, Sira Rego
NI	Laura Ferrara, Martin Sonneborn, Milan Uhrík

7	-
PPE	Javier Zarzalejos
ID	Nicolas Bay, Nicolaus Fest, Jean-Paul Garraud, Marcel de Graaff, Peter Kofod, Tom Vandendriessche

1	0
ID	Annalisa Tardino

Vysvetlenie použitých znakov:

+ : za

- : proti

0 : zdržali sa hlasovania